KÁRPÁTIKON

KÁRPÁTALJAI MAGYAR GÖRÖGKATOLIKUSOK LAPJA • 2023/Karácsony

Szeretetteljes, áldott, békés karácsonyt és kegyelmekben gazdag, boldog új esztendőt!

Krisztus születik! - Dicsőítsétek!

LUSCSÁK NÍLUS PÜSPÖK KARÁCSONYI ÜDVÖZLETE

A rólad való elmélkedés, ó, Úr Jézusom, betlehemi gyermek, názáreti munkás, palesztínai tanító, Golgotán megfeszített, húsvétkor feltámadt, úgy nyilatkozik meg előttünk, mint az életadó és nagyszerű igazságok végtelen panorámája. (VI. Pál pápa)

Krisztus születik! Dicsőítsétek!
Krisztusban szeretett testvéreim!

Sok különböző karácsonyi éneket és kántálást éneklünk templomainkban a mi Urunk, Jézus Krisztus testben való születésének ünnepén. A nagy esti zsolozsma sztihirái, az utrenye leülő énekei, és a szentatyák más szövegei, mind vissza akarnak vinni minket abba a kivételes betlehemi éjszakába, amikor a legszentebb szűzi méhből megszületett a világ Megváltója, Jézus Krisztus. Dallamszerző Szent Román sok csodás művet írt, de Krisztus születésének kontákja mélységével és szépségével megindítja szívünket: „Ma a Szűz a legfelsőbb lényt szüli, És a föld a befogadhatatlannak istállót ajánl fel, Az angyalok a pásztorokkal dicsőítő éneket zengenek, A keleti bölcsek pedig a csillagtól vezéreltetve közelednek, Mert érettünk született a kisded csecsemő, az örökkévaló Isten."

Mintegy követve Dallamszerző Szent Románt, Szent II. János Pál pápa szintén arra hív minket, hogy a hit lelkületével álljunk meg a gyermek Jézus jászlánál: „Engedjétek meg, hogy együtt álljunk meg a Jeruzsálemtől délre fekvő betlehemi barlang közelében. Ott az éjszaka csendjében meghalljuk az újszülött gyermek sírását... Ez az az idő, amikor a menny megmutatkozik nekünk. A menny, amely Isten világa, aki az Ige megközelíthetetlen dicsőségének a helyén van." (Szent II. János Pál) Az Isten elküldi küldötteit a pásztorokhoz, akik őrt állnak nyájuk mellett: „...az Úr dicsősége beragyogta őket. Nagyon megijedtek. De az angyal bátorította őket: Ne féljetek! Nagy örömet hirdetek nektek és az egész népnek: ma született az Üdvözítő Dávid városában. Ő a Messiás és az Úr." A pásztorok, mondja Szent II. János Pál pápa, ennek a „sötétségben járó népnek" a fiai, ugyanakkor kiválasztottai is ennek a történelmi pillanatnak. Kiválasztottak arra, hogy „meglássák a nagy világosságot", az Isten Fiát, Jézus Krisztust. Az angyalok szavai nagy örömet jelentenek az egyszerű férfiak szívének, akiket az Izrael számára szóló nagy ígéret, a bilincseket szétszaggató Messiás várásának szellemében neveltek fel és tanítottak. A pásztorok, magyarázza II. János Pál pápa, az első tanúi az ember felszabadítása és üdvözítése nagy titkának.

A Katolikus Egyház katekizmusa hitünknek ezt a titkát úgy írja le, mint Isten ígéretéhez való hűségét: Íme, „Jézus Krisztus, az Isten Fia evangéliumának kezdete." (Mk 1,1): Az Isten meglátogatta az ő népét. Beteljesítette az Ábrahámnak és utódainak adott ígéretét. A mennyei Atya többet tett, mint amit remélhettünk: elküldte hozzánk „szeretett Fiát". (Mk 1,11) Jézus Krisztus eljön, hogy megszabadítson bennünket, hogy ismét megnyissa az utat a mennyei Atyához – tanítja Ukrajna nagy fia, boldogemlékű Lubomir Huzár bíboros. A mi elesettségünk, gyengeségünk többé nem akadály az üdvösség útján, hangsúlyozza Lubomir főpásztor, ezért minden mást figyelmen kívül hagyva, különleges figyelmet fordítsunk arra az igazságra, hogy az Úristen tényleg megment bennünket végtelen szeretetével.

Krisztusban szeretett Testvéreim!

Különösen most, amikor népünk a kegyetlen megszállók elleni felszabadító háborúját vívja, a gyermek Jézus sírása soha nem volt ennyire közeli mindannyiunkhoz, minden egyes családhoz, aki elveszítette fiát, férjét, édesapját. Az Úr ma közel van azokhoz, akik bennünket védenek, miközben legdrágábbat, életüket és egészségüket adják oda. A gyermek Jézus magához öleli és megáldja mindazokat, akiknek most nagyon nehéz, akiknek könnyes a szeme és sebesült a szíve.

A betlehemi pásztorok és a keletről érkező bölcsek példáján az Anyaszentegyház mindnyájunkat hív, hogy legyünk Jézus Krisztus tanúi. Az Isten hív minket, hogy Jézus Krisztus tanúi legyünk a világban és környezetünkben. Öleljük körül ezekben a napokban imáinkkal Istent dicsőítve hazánk védőit, a sebesülteket, a fogságban levőket és minden egyes hajlékot, amelyet szomorúság tölt el szeretteiért. Jézus Krisztus, a béke fejedelme ajándékozzon meg bennünket kegyelmével, s adjon hazánknak békét és győzelmet!

Teljes szívemből küldöm mindnyájatoknak apostoli áldásomat!

Nílus püspök, apostoli kormányzó
Ungvár, 2023. karácsonyán

DR. SZOLÁNSZKY Ágoston:
KARÁCSONYI CSODA A SZERTARTÁSOK FÉNYÉBEN

Karácsony ünnepe egyházi évünk talán egyik legvarázslatosabb ünnepe. Sőt, sok olyan ember számára is varázslatos ünnep, akik nem is igazán keresztény szellemiségben ünneplik a karácsonyt. Gyakran találkozunk a „Karácsonyi csoda" kifejezéssel is. De vajon mi is oly varázslatos és csodálatos ebben az ünnepben? Mi is a valódi „Karácsonyi csoda" az ünnep szertartásainak a fényében?

Elsőként talán vegyük szemügyre a Szentírási szakaszokat, hisz azokból elég sok található a karácsonyi szertartásokon. A Királyi Imaórák és a Szent Liturgiával egybekötött Vecsernye alkalmával igen sok jövendöléssel találkozunk, amelyek, mintegy puzzle darabkái, karácsony ünnepén összerakódnak, beteljesülnek, és a karácsonyi csoda varázslatos ikonját tárják elénk. Jól tudjuk, hogy Jézus Betlehemben született, és azt is tudjuk, hogy ez azért történt így, mert Józsefnek és Máriának Betlehemben kellet beiratkozni a népszámláláskor. De Augusztus császár eme rendelete nem csupán egybeesés, hanem Isten tervének a része, mivel Mikeás próféta már régen megjövendölte: „És te, Betlehem, Efráta háza, bár igen kicsiny vagy is Júda ezrei között, mégis belőled származik majd nekem Izraelnek jövendő uralkodója" (Mik 5,1). Talán a mi életünkben is történnek olyan dolgok amiket véletlen egybeesésnek könyvelünk el, pedig gyakran a számunkra akár érthetetlen és nehezen teljesíthető életszituációk is az Isten tervéhez tartoznak, hiszen az Istennek mindenkivel van terve.

Karácsonykor nem csak egy egyszerű gyermek született, hanem Istenember. És ez is rég megvolt jövendölve Jeremiás próféta által: „Ő a mi Istenünk, hozzá senki sem hasonlítható. Ő felkutatta a bölcsességnek minden útját, s azt szolgájának, Jákobnak adta át, Izraelnek, az ő kedveltjének. Ezután megjelent a földön, s az emberek között élt" (Báruk 3,36-38). Igen, az Isten nem csupán megteremtett minket, de az Isten velünk, az emberek között akar élni. Ezt nem szabad elfelejtenünk! Az Istennel nem csak vasárnapokon vagy ünnepekkor tudunk találkozni a templomban, az Isten folytonosan ott akar lenni otthonainkban, családjainkban és a szívünkben. De vajon figyelmes vagyok az Isten jelenlétére az életemben? Akarom, hogy Krisztus a mindennapjaim része legyen? Megosztom vele életemet, örömeimet is vagy csak a gondjaimat?

Úgyszintén köztudott, hogy Jézus Krisztus fogantatása férfi nélkül történt és hogy Mária Szűz ként szülte Őt. De ez meg is volt jövendölve Izaiás által: „Ezért az Úr maga ad majd nektek jelet: Íme, a szűz méhében fogan és fiat szül; neve Emmánuel lesz" (Iz 7,14). Az ily csodálatos módon született Gyermeknek küldetése is van az Istentől. Erről is Izaiás próféta jövendölt: „Gyermek született nekünk, s fiú adatott nekünk, kinek vállán a

fejedelemség... Dávid trónján és királyságában foglal helyet, s helyreállítja azt, s megszilárdítja az igazságos ítéletben, mostantól mindörökké" (Iz 9,5-6). Lehet hogy mi is gyakran kérünk jeleket az Istentől, de felfigyelünk e akkor, ha a jelet megkapjuk? Figyelmesek vagyunk e Krisztusra, aki az Isten szeretetének nem csak jele hanem megtestesült valósága.

A Karácsonyi csoda megjelenik a sztichirákban is, amelyek megpróbálják megmagyarázni nekünk az Isten megtestesülésének értelmét az emberiség számára, vagyis, mit kaptunk az Istentől Jézus születése által. Az egyik sztichira ezt úgy fogalmazza meg, hogy: „Krisztus születésével ma az ég és a föld összeköttetésbe léptek. Ma az Isten a földön megjelent, és az ember a mennybe fölemelkedett" (Litiai sztichira). A megtestesülés pedig a szeretetnek a csodája, hisz az Isten nem akarta magára hagyni a bűnbeeset embert, hanem végtelen szeretetéből kiindulva leereszkedet hozzá hogy újjáalkossa: „Látta Krisztus, hogy a képére és hasonlóságára létrehozott ember engedetlenségével elbukott, meghajlította az egeket s alászállott, és változás nélkül a Szűz méhében lakott, hogy újjáalkossa benne a megromlott Ádámot" (Litiai sztichira). De vajon én keresem e az Istennel való összeköttetést? Keresem e a kapcsolatot Krisztussal aki leereszkedett hozzám? Megengedem e Neki hogy újjáalkosson engemet és a Menybe emeljen?

A karácsonyi csoda új értelmet ad a dolgoknak. Krisztus születése rámutat arra, hogy az Isten mélysége egész egyszerű dolgokban is megmutatkozik. Gyakran a Karácsonyt a drága ajándékok ünnepévé akarják változatni, s ezen belül megfeledkeznek arról, hogy mindennek csak Krisztusban és Krisztussal van értelme. Az egyik sztichira szerint Krisztus születése által „a barlang Édenkertté válik" (Előverses sztichira). Igen, egy egyszerű és szerény barlang válik Édenkertté Krisztus jelenlétével. Egy Karácsonyi ajándék nem akkor lesz igazán értékes ha sokba kerül, hanem akkor, ha őszinte és tiszta szeretettel adják, ha Krisztus is ott van az ajándékban. Karácsonykor keresnünk kell Krisztust, a Vele való találkozást, hogy Őáltala megvilágosodjunk. Karácsonykor figyelmesnek kell lennünk az Isten által küldött jelekre, hisz Karácsonykor „a csillag megmutatja Krisztust, mint a sötétségben lévők Napját" (Előverses sztichira). Elég, ha a Betlehemi csillagot követjük és megengedjük, hogy Krisztus fénye elárasszon bennünket s elűzze a bűneink sötétségét.

Hogy részünk lesz e a Karácsonyi csodában vagy sem, csakis tőlünk függ. Valóban az Istenismeret és a szeretet Karácsonyi csodáját fogjuk e átélni idén Karácsonykor vagy csak a díszes világítás, dús fenyőfák és ajándékok áradatának a csodáját - csakis tőlünk függ. Krisztus és az Isten szeretetének a végtelen megnyilvánulása az igazi Karácsonyi csoda alapja, ezt akarja értésünkre hozni az Egyház is a szép és tartalmas szertartásokon keresztül. Akkor lesz csodás a Karácsonyunk ha meglátjuk és megismerjük benne az Istent – a megszületett Istenembert, aki mindig közel ál hozzánk és megvilágosít, hogy sohasem botorkáljunk a sötétben, hanem mindig legyünk az Isten világosságában. Ezért fontos, hogy Karácsonykor felfigyeljünk a csodára, arra, hogy „A Te születésed, Krisztus Istenünk, földerítette a világnak az istenismeret világosságát" (Tropár). Fontos, hogy ahogyan „a csillagimádó bölcseket a csillag megtanítá, hogy Téged, mint az igazság Napját leborulva imádjanak, és mint magasságbeli Napkeletet tiszteljenek" (Tropár) úgy a Karácsonyi csoda átélése minket is közelebb vigyen az Isten megismeréséhez és tegye még lobogóbbá szívünkben az igaz és tiszta szeretetett az Atya, a Fiú és a Szentlélek dicsőségére. Ámen.

ÁBRÁNY Krisztián:

KARÁCSONY, AKKOR IS KARÁCSONY...

Ezzel az írással arra hívok meg mindenkit, hogy Karácsony misztériumát és annak kézzelfogható (emberi értelemmel valamelyest megragadható) mozzanatait három fogalom alapján közelítsük meg: vágyak, érzések és szükségletek.

Már az 1950-es években rájöttek, hogy az agy bizonyos részeinek ingerlése egyszerre okoz élvezetes („szeretett") és vágyott („akart") élményeket. Lehet valamit akarni, valamire vágyni szeretet nélkül és lehet szeretni valamit, vagy valakit vágyak nélkül. Egy alkoholbeteg akarja és vágyik az alkoholra – miközben azt hazudja saját maga számára, hogy bármikor le tudná tenni a poharat – de közben nem szereti magát, illetve nem szereti eléggé a környezetét, hogy a vágyaival szembe nézve, azokkal szembe menve letegye az italt. Egy amerikai segítő szakember kereste azt a közös pontot, amely minden kliensében megtalálható volt. Egyet talált: sebzett viszonyt a realitáshoz. Ez azt jelenti, hogy a segítséget kérők nem látták helyesen önmagukat, emberi kapcsolataikat. Tagadásban is lehet élni, azonban ettől nem várhatunk nagy eredményeket.

Vannak azonban jó és pozitív vágyak is. Ha megkérdezünk valakit, hogy mire vágyik, vagy meg sem tudja fogalmazni, vagy ha el is mondja, hozzáteszi, hogy az miért nem elérhető, megvalósítható. Fontos megkülönböztetnünk a romboló vágyainkat az életet növelő vágyainktól. Az sem ritka, hogy a szeretetért éppen az egyes vágyainkkal kell szembemennünk.

Eltűnődhetünk, hogy mire vágyhatott az Istenszülő Szűz Mária? Talán nem tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy nem vágyott arra a 150 km-es útra, amelyet meg kellett tennie várandósan Józseffel. Ahogyan arra sem, hogy egy barlangistállóban szülje meg az Isten Fiát. Vélhetően Józsefnek sem ez volt az álma, de mégis vállalták, egyszerűen azért, mert ezt kellett tenniük. Karácsonykor talán érdemes szembenéznünk azokkal a vágyainkkal, amelyek távolabb visznek minket a szeretettől és attól a nagybetűs Szeretettől is, akinek a születését ünnepeljük. Csupán néhányat említek: nem vágyok a templomba, nem vágyok a szent gyónásra...

Mit érezhettek közben? Fáradtságot és csalódottságot mindenképpen. Sokan testileg és lelkileg megfáradva érkeznek meg az idei Karácsonyhoz is. Ezt a minket körülvevő körülmények miatt nem szükséges túlzottan magyarázni. Ráadásul nem elég, hogy fáradtan megérkeznek Betlehembe, kiderül, hogy nincs szállás, miközben közeleg a szülés ideje. Nyílván voltak rokonaik is, de rájuk sem számíthattak. Természetesen volt magyarázat is, hiszen a népszámlásra érkezettek sokasá-

ga miatt már minden hely el volt foglalva. El tudom képzelni, ahogyan József vigasztalta és bíztatta Máriát ebben az idillinek egyáltalán nem nevezhető helyzetben. Amikor egy

országban háború van, akkor nagyon nehéz az érzésekről beszélni. Többen meg is fogalmazták az elmúlt két évben Karácsonyhoz közeledve, hogy ez nem olyan lesz, mint máskor. Nyílván ebben van igazság, de talán azt keressük meg, hogy mi az ami most is olyan, mint az elmúlt évszázadokban. Idén is megláthatjuk és hálát adhatunk azért, hogy a mi Istenünk ennyire szeret minket, hogy közénk jött és ránk bízta magát.

Mire volt szükségük? Ha nagyon őszintén akarunk felelni erre a kérdésre, akkor azt mondhatjuk, hogy nem arra volt szükségük, amit kaptak. Azonban megelégedtek azzal is. Amikor a szükségleteinkre gondolunk, akkor nagyon könnyen el is veszhetünk bennük. Milyen sok dologra lenne most szükségünk! Viszont milyen sok minden nem elérhető. Mégis, ha a Szent Családra tekintünk, vajon meg tudunk e elégedni azzal, ami most van? Az Ő példájuk erre hív meg minket. Továbbá, hogy észrevegyük, hogy másoknak – akik elérhető közelségben vannak – miben tudnánk segíteni, szebbé tenni a Karácsonyt. Meglátni azt az idős embert, aki most egyedül lesz otthon és meglátogatni, együtt kántálni... és sorolhatnánk.

Az ember alapvetően kétféle módon élheti az életét: van aki él a lehetőségeivel és van aki nem. Ebben a Karácsonyban is vannak lehetőségek, nyílván kissé másfélék, mint eddig. Megtalálom és megélem e ezeket?

A keresztény embernek néha Istennel sem sikerülnek a dolgai, de az Isten dolgai mégis sikerülhetnek az életünkben. Ugyanis nem a mi kiválóságunkon múlik, hogyan szeret minket a betlehemi kisded, hanem egyszerűen az Ő szeretetén.

Valahogyan mindenki megérkezik az ünnephez: vágyaival, érzéseivel és szükségleteivel. S talán mindezek összessége idén nagyon is hasonlít egy barlang istállóhoz. Azt kívánom mindnyájunk számára, hogy a megszületett isteni gyermek ékesítse fel ezt a bennünk lévő hajlékot. Továbbá, hogy a nehézségek ellenére, Máriához és Józsefhez, és mindazokhoz hasonlóan, aki örömmel és hálával tudtak jelen lenni az első Karácsony alkalmával, adassék meg számunkra is ennek a nagy isteni titoknak az örömteli megünneplése.

PŐSZE Roland:

ÖRÖM ÉJSZAKÁJA

„Gyönyörködj az Úrban és megadja szíved kéréseit!” (Zsolt 36,4)

Életünk lehetőségeit felismerni és megragadni sokszor nem is olyan egyszerű. Tervezünk, szervezünk, készülünk, várakozunk. Ezekben az élethelyzetekben jutunk el a céljain megvalósításához, eléréséhez. Az öröm és szomorúság életérzése nagyban befolyásolja az előrehaladásunkat és az ünnep lényegének megélését. Nem tudjuk elkerülni, hiszen nap, mint, nap hatással van ránk a világ, s annak kihívásai. Korunk örömét és szomorúságát a környeztünk és világunk helyzete erősen befolyásolja.

Karácsony éjszakája azonban a megnyugvás és a meghittség örömét hozta el a világban élő emberek számára. Az angyalok éneke a pásztorokat, a csillag a bölcseket vitte Betlehembe a kis Jézushoz. A jászolban fekvő gyermek beteljesítette az angyalok üzenetét és a csillag útját. Öröm tölti el azokat, akik meglátják és gyönyörködnek a gyermekben. A hideg éjszakából a pásztorok az istállóban megérezték Isten melegségét. A bölcsek pedig a hosszú vándorlás után a nyugalmat találták meg. Ezt hozza el Jézus Krisztus megtestesülése a világ számára. „A nép, amely sötétségben jár, nagy világosságot lát; akik a halál árnyékának országában laknak, azokra világosság ragyog.” (Iz 9,1)

József és Mária fogadták a vendégeket, a pásztorokat és a bölcseket. Az első köszöntés azokat illette meg, akik hallgattak az angyal szavára és bíztak a csillag útjában. Az első öröm részesei azok a pásztorok és bölcsek voltak, akik

hittek és kitartottak. Nem kételkedtek, nem tértek le az útról, nem hallgattak az ellenség szavára, hanem követték a megadott jelet. Ma mindannyian a kis Jézusnak örülünk és gyönyörködünk benne. Nem csak azért, mert „Gyermek született nekünk és Fiú adatott nekünk…" (Iz 9,6), hanem azért is, mert az Ő születése „földerítette a világnak az istenismeret világosságát…" (ünnepi tropár) és meghozta a megváltás igazi, várva várt ajándékát.

Karácsony estéjén a mi gyermekeinknek és unokáinknak örülünk és gyönyörködünk bennük. Hálát adunk értük. Azért is megyünk szenteste a templomba, hogy megnézzük, milyen szépen adják elő a születés éjszakájának csodáját, betlehemes pásztorjáték keretében. Ma a gyermekeink vannak a középpontban. Ma nem József és Mária van a középpontban, hanem a gyermek Jézus. Mint a diszkoszon a Bárány, a Golgotán a Kereszt, úgy kell ma és egész életünkben Krisztusnak lenni a középpontban. Ha Jézus közelébe kerülünk és együtt érző arcára tekintünk, akkor békesség költözik a szívünkbe. Lerakjuk a terheinket és elfeledjük (ha csak kis időre is) a mindennapok gondjait és problémáit. Belénk költözik a Szeretet és eláraszt jóságának bőséges kegyelmével. Egy időre körülvesz bennünket a meghittség és az együtt érzés öröme, amelyet már oly régen éreztünk. A templomi és otthoni kántálások, a családi együttlétek (itthon vagy bárhol világban) közelebb hozzák ennek az örömnek az üzenetét. Jézus születése meg akar bennünket erősíteni abban, hogy a reményünket és örömünket soha sem veszítsük el, hanem kitartással járjuk végig az előttünk álló utat. „A reménység Istene töltsön el titeket a hit teljes örömével és békéjével, hogy a remény bőségben legyen bennetek a Szentlélek erejéből!" (Róm 15,13) A születés éjszakájának öröme elfeledteti velünk a sötétség hatalmát és fölemel a magasságba, hogy az angyalokkal együtt énekeljük: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakaratú emberekben!" (Lk 2,14)

Karácsony éjszakája, az öröm éjszakája, amikor az ég és a föld találkozik és összeér, amikor Isten emberré lesz, hogy az ember Istenivé váljon. Karácsony éjszakája, az öröm éjszakája, amikor a pásztorok egyszerűsége nagyszerűséggé lesz. Karácsony éjszakája, az öröm éjszakája, amikor a napkeleti bölcsek a csillagot követve megérkeznek és megpihennek. Karácsony éjszakája, az öröm éjszakája, amikor mi mindannyian gyönyörködünk az Úrban, hogy megkapjuk Krisztustól a kegyelmi ajándékainak gyümölcseit.

„Krisztus születik, dicsőítsétek! / Krisztus a mennyből jő, ünnepeljétek, / Krisztus a földön, büszkélkedjetek! / Énekeljetek az Úrnak minden föld, / és magasztaljátok őt, ó, népek, / mert ő megdicsőíttetett!" (Karácsonyi katavászia)

IVÁN Gábor:

JÉZUS KRISZTUS KÖRÜLMETÉLÉSE

Az új év első napján megünnepeljük Jézus körülmetélését. Arra emlékezünk, hogy a születése utáni nyolcadik napon Urunkat, Jézus Krisztust az ószövetségi törvény szerint körülmetélték. A ezen a szertartáson minden zsidó fiúgyermek átesett Istennek a szent ősatyával, Ábrahámmal és leszármazottaival kötött szövetségének jeleként (Ter 17,10-14, Lev12,3). E szertartás után az isteni csecsemő Jézus nevet kapta aszerint, ahogy Gábriel arkangyal kijelentette a Legszentebb Istenszülőnek a március 25-én ünnepelt Örömhírvétel ünnepén. (Lk1,31-33, 2,21).

Az Újszövetségben a körülmetélés szertartása előképe lett keresztség szentségének, ami az új életet jelentette a Krisztust követő ember számára: „Benne körül is metélkedtetek, nem kézzel végzett körülmetéléssel, hanem az érzéki test levetésével, a Krisztus szerinti körülmetéléssel, amikor vele együtt eltemetkeztetek a keresztségben, és vele együtt fel is támadtatok, annak az Istennek erejébe vetett hit által, aki őt feltámasztotta a halottak közül." – írja Szent Pál apostol a kolosszeieknek. (Kol 2,11-12). A későbbi századok egyházatyái azzal magyarázzák a körülmetéltetés szükségességét Jézus számára, hogy az példaként szolgált az embereknek. Az Úr, a Törvény Teremtője körülmetéltetett, hogy az emberek lássák, milyen hűségesen kell beteljesíteni az isteni rendeléseket. Az Urat körülmetélték, hogy később senki ne kételkedjen abban, hogy valóban emberi testet öltött, és hogy megtestesülése nem csupán illúzió, ahogyan azt bizonyos eretnekek tanították. Az Úr körülmetélésének ünnepéről szóló írások a keleti egyházban egészen a negyedik századig folytatódnak. De az ünnep kánonja később született. Ezt a Szent Száva-kolostorban élő himnuszköltő Szent István szerzetes írta meg a VIII. században.

A körülmetélésen kívül, amelyet az Úr Isten emberiséggel kötött szövetségének jeleként fogadott el, a

születése utáni nyolcadik napon a gyermek megkapta a Jézus (Megváltó) nevet is, hogy a név szolgálatának, a világ megváltásának jele legyen. Ezen a néven hivatkozott rá az Úr angyala is, aki megjelent Józsefnek álmában, hogy megerősítse őt Mária tisztaságáról: „»József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, és a Jézus nevet adod neki, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.« (Mt 1,21)

Az Apostolok Cselekedeteiben pedig maga Péter apostol úgy hivatkozik Jézus nevére mint hatalomra, ami erőt adott neki ahhoz, hogy az Ékes kapunál kéregető koldust meggyógyítsa, lábra állítsa. (ApCsel 3,6).
Ez a két esemény tehát, az Úr körülmetélése és névadása, arra emlékeztet minket kereszténeket, hogy miután az Úr kiüresítette önmagát, alávetette magát a törvénynek, és engedelmes lett a kereszthalálig, halála és feltámadása által olyan szövetségre hívott meg bennünket, amely felette áll az Ábrahámmal kötöttnek, és amelynek eredményeként mi mindnyájan új életre támadunk Krisztusban. Ennek a szövetségnek vagyunk mi tagjai keresztségünkben.

DR. LEGEZA József:

VÍZKERESZT

1972 okt. 12-én az uruguayi légierő gépe, az Andok egyik csúcsába ütközött, a szárnya és a farka letörött, a roncsa pedig lefelé száguldott a hóba, majd megfeneklett, a pilóta és több utas szörnyethalt, néhányan megmenekültek Erről szól P. Paul Tead könyve az Életben maradtak. Ebben a regényében leírja, hogy ez a néhány megmenekült ember elindult az őserdőben, egy kis patak vagy forrást kerestek, mert tudták, hogy ez a kis patak egy folyóba ömlik, s folyó tovább megy, s végül a tengerrel egyesül. Az egész emberiség a folyóvizek fele igazodik, érezzük, hogy a folyóvizeknek nem szabad kiszáradniuk. S az ünnepi evangéliumban is le van írva, hogy a Jordánba menetel a zsidó nép, hogy János keresztségében részesüljön. S ezek közé az emberek közé áll be Krisztus is, a világ megváltója. Ha pályázatot hirdettek volna annak idején, hogy tessenek eltalálni, mit tesz először Isten emberré lett Fia, amikor nyilvánosan az emberek elé lép, sokféle válasz érkezett volna. A pogányok ellen szervezi a népet, propagandát indít a vallás mellet, eltiporja gonoszokat, kiválasztja a számára kedveseket, de biztos, hogy senki sem talált volna rá a bekövetkezett valóságra. Jézus első tette: ismeretlen egyszerűségében és szerénységében sorba állt a bűnösök keresztelkedésre váró tömegében. János is meghökkent, de Jézus így felelt: „Hagyd ezt most, mert így illik teljesítenünk minden igazságosságot." (Mt 3,15) Az Atya egyet kíván fiától: vállaljon teljes szolidaritást az emberiséggel. Ezért lett szegény, ezért lett kétkezi munkás, ezért üldözött, magára maradt, ezért lett meg nem értett, ezért vállalta az önkéntes szenvedést és legszégyenletesebb kínhalált. Megvizsgálhatjuk, ezzel szemben a mi magtartásunkat, gyakran mennyire nem keresztény a magunk lelkülete. Mi ki akarunk tűnni. Kiváltságosak akarunk lenni. Távol tartjuk magunkat a szerencsétlenektől, üldözöttektől. Nemhogy mossuk kezünket, hanem szüleinket, bajbajutott rokonainkat is elhagyjuk. Mégsem helyes válasz az, hogy magára vette bűneinket, s alámerítkezik. Mert mindenki saját bűneiért tarthat csak bűnbánatot. A helyes válasz az, hogy ez egy alkalom arra, hogy az Atya nyilatkozzék és János tanúságot tegyen róla. Felételezhetjük, hogy Jánosnak csak a következő látomása adta meg a bizonyságot Jézus kilétéről, de amikor már közeledett, láthatta összeszedettségét, komolyságát. Ezért vélekedett úgy, hogy neki volna inkább szüksége Jézus keresztségére.

De Jézus elutasította, s akkor hallatszott az Atya szózata. Divat az ötszemközti beszélgetés. mikor valaki négyszemközt beszélget valakivel, benső dolgairól, s azt az egész világ hallhatja, láthatja. Ilyen lehetett az Atya szózata; „te vagy az én szeretet fiam, tebenned telik kedvem!" (Mt 3,17) Ez tükrözi azt a bensőséges viszonyt, kapcsolatot, ez nem más, mint az örök párbeszéd vetülete, ami a Szentháromság életében van. Ebből fakad Jézus öntudata. Az az erőteljes és eleven hanghordozás, amikor énjét hangsúlyozza: Én mondom, én küldelek titeket, én megbocsátom. Mindez abból táplálkozik, hogy Isten lelke tölti el, neki joga van kiárasztani a Lelket. Akiket az Atya különleges szerepe kijelöl, annak különleges feladata van és különleges erőt ad.

S erre megnyílt az ég. Ami különben zárva volt. Izaiásnál olvashatjuk, bárcsak széttépnéd az egeket és leszállnál. Most ez valósággá vált. Jézus elhagyta lakóhelyét. Megnyílt az ég. Ki megy fel az égbe? - kérdezték a régiek, Most már tudjuk, szabad utunk támadt az Atyához a Fiú ált.

Nem vagyunk idegenek, jövevények, hanem örökösök, saját fiúságát megosztotta fogadott Fiúság lelkét kaptuk, akik vízből és Szentlélekből keresztelkedtünk meg. Abba Atya, ami fejünk felett is felhangozhat. A mi fejünk fölött is, akik fogadott fiúság ajándékát kaptuk. Akikben, bennünk is telhet kedve az Atyának. Fejünk fölött is ott lebeghet az Atya szólítása: „te vagy az én szeretet fiam, akiben nekem kedvem telik." (Mt 3,17)

MAROSI István:

OROSZ PÉTER VÉRTANÚ (2.rész)

Ferenc pápa 2022. augusztus 5-én Orosz Péter Pálnak, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye áldozópapjának vértanúhalálát elismerte, boldoggá avatási folyamata befejeződött. Boldoggá avatása 2023-ban várható. A magyarországi Biriben született görögkatolikus áldozópapot a hit elleni gyűlöletből ölték meg 1953. augusztus 28-án a kárpátaljai Alsókaraszlón (Заріччя).

A 2023-as évben cikksorozatban mutatjuk be Orosz Péter vértanú életét és hitvalló vértanúságát, korát és az egyházüldözés körülményeit. Első részben a kárpátaljai görögkatolikusok üldözésének kezdetéről és a földalatti egyház életének kialakulásáról írunk, melynek megszervezője a vértanúpüspök volt.

Orosz Péter 1917. július 14-én született Biriben (Magyarország).

Az elemi iskolát Kisszolyván (Скотарське), a gimnáziumot Ungváron (Ужгород) és Huszton (Хуст), a teológiát Ungváron és Olmützben (Olomouc, CZ) végezte.

1942. június 28-án szentelte pappá Sztojka Sándor püspök.

1946-tól a bilkei (Білки) Péter és Pál főapostolok templom parókusaként szolgált. 1949-ben hivatásától eltiltották, de Csengery Jánossal, Horineczki Jánossal, Margitics Ivánnal és Román Jánossal titokban tovább gyakorolták papi tevékenységüket a „bujdosó papok" csoportját alkotva.

1953-ban Orosz Pétert egy rendőr Beregkisfaludon (Сільце) elfogta és egy út menti keresztnél imádkozás közben tarkón lőtte.

Az ilosvai rendőrség garázsának betonpadlózata alá rejtették a holttestét.

A rendszerváltás után találták meg és Bilkén (Білки) temették újra.

2. Orosz Péter atya és a bújdosó görögkatolikus papok tevékenysége az egyházüldözés idején

Munkácsi görögkatolikus egyházmegye működését 1949. február 18-án szüntették meg az állami hatóságok, aminek következtében az egyházközségek sem működhettek tovább. A kárpátaljai görögkatolikusok esetében megkezdődött a tényleges egyházüldözés időszaka, melynek első szakasza nagyon kegyetlen volt. A nyomásgyakorlás likvidálási folyamattá alakult, melynek következtében az állami hatóságok betiltották az egyházközségek működése mellett a görögkatolikus intézmények (papnevelő intézet, női és férfi tanítóképző, árvaház, kollégiumok, a püspöki levéltár) és a szerzetesrendek működését is. Az elkobzott templomok közül a legtöbbet bezárták, vagy átadták a pravoszláv egyháznak.

Ezzel egyidőben személyes választ elé kerültek a görögkatolikus papok és a papcsaládok is. Minden papnak személyesen kellett döntést kellett hoznia. A pravoszláviára való áttérést megtagadó papok 1949 májusától nem vállalhattak civil munkát sem, aminek következtében megélhetés nélkül maradtak a családjaik. Aki a görögkatolikus papok közül 1949 elejéig nem tudott nyugállományba vonulni, illetve külföldre menekülni, azok közül 126 hitvalló (közülük 30 vértanú), 46 hithű és 129 aposztata (hitehagyott) lett.

A szovjet állami hatóságok által támogatott pravoszláv egyház a hagyományos munkácsi Istenszülő elszenderedése (Nagyboldogasszony, Bogorodica) búcsún jelentette be a Kárpátalja népeinek egyesülését az orosz pravoszláviával. A csernekhegyi kolostorban 1949. augusztus 28-án megtartott a búcsún Makarij pravoszláv püspök hálaadó liturgiát végzett az unió befejezéséért és a Munkácsi Pravoszláv Egyházmegye híveinek visszatéréséért, amit Alekszij pátriárka külön is köszöntött.

A katolikus egyház felsőbb vezetése a kommunista állam területére egyáltalán nem tudtak hatást gyakorolni. A római pápa és az egyházi hivatalok vezetői a vasfüggönyön belül történt egyházüldözésre nehezen tudtak reagálni és megvédeni a görögkatolikus egyházat.

A szovjet állami és politikai intézkedések következtében tehát a kárpátaljai görögkatolikus egyház működése 1949-ben teljesen ellehetetlenült.

Az üldözéssel párhuzamosan elkezdődött a „földalatti" egyházi tevékenység, amelyet Ortutay Elemér atya „katakomba-szolgálatnak" nevezett. Ennek első

Romzsa Tódor vértanú püspök ravatala az ungvári székesegyházban. 1947

csoportját az úgynevezett „bujdosó papok" alkották. A papi közösséget Margitics Iván atya szervezte meg, de Orosz Péter, a korábbi bilkei parókus lett a vezéregyénisége. Csengery János, Horineczki János és Román János tartoztak még hozzájuk. Főleg Ilosva környékén végeztek titokban lelkipásztori tevékenységet. Közülük Margitics Iván és Román János atyákat később letartóztatták és munkátáborra ítélték, Orosz Pétert meggyilkolták, Horineczki János pedig hithű pap lett. Bendász István atya, a kárpátaljai görögkatolikus egyháztörténész ezt a közösséget a „bújdosó papok" csoportjának nevezte.

A lágerbe nem került görögkatolikus papokat, szerzeteseket és az apácákat is kezdettől megfigyelték a hatóságok. Utasítás született az állam részéről a feloszlatott római és görögkatolikus szerzetesrendek szerzeteseinek és szerzetesnőinek, illetve a hithű, de lágerbe nem került papok tartózkodási helyének és tevékenységének nyilvántartásba vételéről is.

Az egyházüldözés legkegyetlenebb időszakát J. V. Sztálin – a Szovjetunió Minisztertanácsa elnöke, az SZKP KB főtitkára – 1953. március 3-án bekövetkezett halála zárta le. Az általános amnesztia után – 1953–1956 között – a görögkatolikus papokat fokozatosan kiengedték a börtönökből és a Gulág táboraiból. Hazatérésük után csatlakoztak a „bújdosó papokhoz" és bekapcsolódtak az egyház katakomba-szolgálatába, amelyet a kommunizmus végéig titokban gyakoroltak.

Orosz Péter és a „bujdosó papok" a katakombaegyházban

A tényleges egyházüldözés első szakaszában, 1949 februárja után a „bujdosó papok" titokban jártak és kiszolgáltatták a szentségeket a görögkatolikus egyház mellett hűségesen kitartó híveknek. Bendász István kutatásaiból és jegyzeteiből tudjuk, hogy ők Ilosva és Nagycsongova környékén tevékenykedtek már 1951-ben is. Orosz Péter, a csoport szellemi vezetőjét 1953. augusztus 27-én meggyilkolta egy rendőr.

A hitvallók lágerévei alatt is végeztek titkos lelkipásztori tevékenységet, segélyeket gyűjtöttek és csomagokat küldtek a lágerben lévő paptestvéreiknek. A lágerből hazatérők hozzájuk csatlakoztak és az egyesült papi közösségből 1956 után Chira Sándor, titok felszentelt püspök megszervezte a katakombaegyházat. Ehhez a közösséghez csatlakoztak azok a papok, akik később elhagyták a pravoszláv egyházat és azok is, akiket a kommunizmus éveiben titokban szenteltek pappá.

Amikor véget ért az egyházüldözés, az egyházmegyének így összesen már 88 papja volt, mely papi közösség alapját az Orosz Péter által vezette „bujdosó papok" csoportja adta.

Megemlékezés a „bujdosó papokról" Bendász István lágerlevelezésében

„A bujdosó papoktól a csomagot megkaptam és erről a 35-ös levélben részletesen írtam. Volt benne szalonna, keksz, aszalt szilva, máléliszt, szárított tészta, paszuly. Bóbita Jurievna neve alatt jött Borzsávszke faluból." (Karaganda, 1952. május 25., Bendász István illegálisan (feketén) küldött 36. levele.)"

Egyik papné „eljött hozzám, kérte a címedet. S elvitte Karcub Paliékhoz, s Irénke állítólag átadta a bujdosó papoknak – Orosz Petyu, Csengery Jancsi és Horinecky – ezek Ilosva és Csongova környékén bujkálva végzik papi hivatásukat. A lágerben levő papoknak gyűjtenek ezen a környéken az emberek közt és csomagot küldenek a megkapott címekre. Még Paliékat is segítik, úgy hallottam. Most az Apa címét is odaadom... Csépes Jancsi már válaszolt ilyen csomagra haza, s az édesapja is."

„Azt hittem, hogy Acélos Jóska (Sztálint nevezték így – a szerk.) elmúlásával már nincsenek olyan disznóságok mint voltak, de írod, hogy bujdosó papjaink közül Csengerit és Oroszt Pétert elfogták. Igaz, hogy kiengedték, de úgy látszik a régi mederben megy még minden." (Dubóka, 1953. jún. 24., Bendász István illegálisan (feketén) küldött 47. levele.)

Fotómontázs az Egyházmegye jeles személyeiről

KRIZS Olivér:

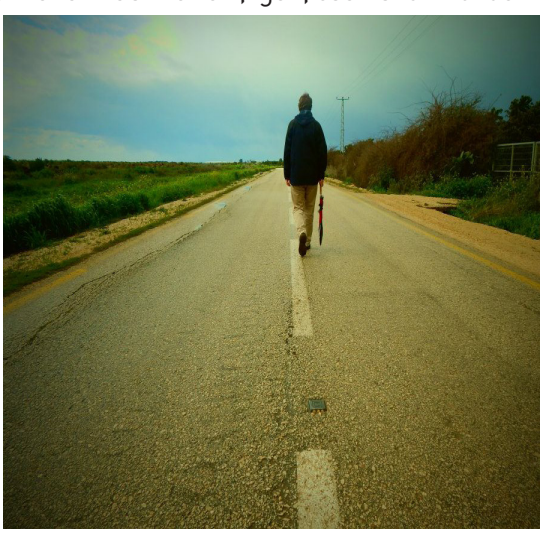
MENNI VAGY MARADNI? – EZ ITT A KÉRDÉS!

Menni vagy maradni? A kárpátaljai emberek talán legnagyobb kérdése napjainkban. Szent Pál apostol gondolatai illene ide talán leginkább: „Jól használjátok fel az időt, mert rossz napokat élünk! Ne legyetek tehát ostobák, hanem értsétek meg, hogy mi az Úr akarata!" (Ef 5,16-17).

Ukrajnában magyarként korábban sem volt a legjobb a helyzet, ezen pedig csak nehezít a csaknem két évvel ezelőtt kitört háború. Nagyapáink talán még emlékeznek az előző világháború szörnyűségeire, dédapáink többségét pedig a csatatéren szólította magához az Úr. A XXI. században ismét beárnyékolja a mindennapjainkat, az ünnepeinket és az örömeinket a háború. Pál apostol azonban buzdít bennünket arra, hogy jól használjuk fel az időt és értsük meg, hogy mi Isten akarata. Isten azt akarja, hogy békességben és szeretetben éljünk; mindannyiunkkal terve van. Nekünk, kereszténynek pedig fáklyaként kell világítani ezekben a sötét időkben és jó példát kell mutatnunk embertársainknak. De hogyan használhatnánk fel az időt hasznosan? Úgy gondolom, ezt csak úgy érhetjük el, ha mindaz, amit teszünk – mindegy hol vagyunk a világban – saját magunk és környezetünk építésére, szépítésére, gazdagítására és Isten dicsőségére tesszük.

Minden ember szívében meghatározó szerepet tölt be a haza, ott érezzük magunkat otthon, szokták mondani, hogy még a fű és a levegő is másabb, mint idegen földön. Hasonlóan vagyok ezzel én is. Kárpátalján születtem, Salánkon, egy olyan vidéken, ami gyönyörű, viszont az embernek sokoldalúnak és talpraesettnek kell lennie ahhoz, hogy boldogulni tudjon. Ebben a neveltetésben és ennek tudatában én is igyekeztem mindent megtenni, így főiskolára jelentkeztem, amit sikeresen elvégeztem, lediplomáztam, majd elhelyezkedtem a Salánki Mikes Kelemen Középiskolában biológia és ökológia tanárként, valamint a Beregszászi Pásztor Ferenc Római Katolikus kollégium nevelőtanára lettem. Főiskolás évek alatt elkezdtem érdeklődni a borbély szakma iránt, baráti társaságom szolgáltatott hozzá alapot, így önszorgalomból el tudtam sajátítani a szakmát, amit nagy lelkesedéssel műveltem a tanítás mellett, igaz, csak szűk körben.

Görögkatolikus vagyok, nagymamámmal még gyermekként kezdtem el templomba járni, ahová mindig szívesen mentem. Ez meghatározó szerepet töltött be mindig az életemben és tölt be mai napig. Ha ez nem így történt volna, talán nem is ez az ember lennék, hiszen Isten formált, alakított, hogy át tudjam vészelni az utamba gördülő akadályokat. Salánkon egy virágzó egyházközség van, ami pezseg az élettől, magával ragadott a templom, a szent szertartások és énekek világa, valamint az aktív közösségi élet. Az egyházközség szerves, majd oszlopos tagja lettem, ministráns, majd kántor. Középiskolai tanulmányaimat a Karácsfalvai Sztojka Sándor Görög Katolikus Líceumban végeztem, a Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet, a Beregszászi Görögkör tagja lettem, ezekben a közösségekben sok barátságra tettem szert, sok élménnyel gazdagodtam, valamint elmélyülhettem a hitben és a tudományokban egyaránt.

Fontos számomra, hogy értéket közvetítsek, és úgy éreztem, hogy tanárként, kántorként, ezen törekvésemnek eleget tudok tenni. „Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük" (Mt 18,20) – tanítja Jézus, s én mindig is közösségi ember voltam. Úgy gondolom, a közösségnek megtartó ereje van, a közös imádság hegyeket mozgathat meg. Volt szerencsém megtapasztalni Ferenc pápa idei Budapesten végzett szentmiséjén, ahol több ezer ember együtt imádkozott.

Hálás vagyok Istennek, hogy Kárpátalján születtem, hogy ilyen pozitív pályát futottam be otthon és a nehézségek ellenére is sikerült boldogulnom. Most azonban Magyarországra, Szolnokra hozott a zélet. Istennek hála, könnyen beilleszkedtem, sokan, akik már itt ismertek meg engem, azt hitték, hogy helybéli

vagyok. Építőiparban sikerült elhelyezkednem, jelenleg egy vasbetonelemgyártó üzemben dolgozom, gyerekkoromban is szerettem legózni, illetve édesapám asztalosmester lévén mindig voltak fából készült építőkockáim, amivel nagyon szerettem játszani és mindenféléket építeni belőlük, így nem áll távol tőlem ez a munka, bár a végzettségem nem ez.

Az ember ahonnan jön, azt hozza magával és igyekszik azt vinni tovább, amit magával hoz, ami számára fontos, azt keresi, és ami boldoggá teszi azt igyekszik elérni. Szolnokon az első feladataim közé tartozott, hogy megkeressem a görögkatolikus templomot és megismerkedjek a helyi parochussal. Továbbra is igyekszem azokat a lehetőségeket keresni és megtalálni, amik feltöltenek, és amivel úgy érzem, értéket közvetítek és közösséget építek. A szolnoki görögkatolikus egyházközség kántora vagyok, a parochus gyakran megjegyzi: minden rosszban van valami jó. Borzasztóan sajnálja az otthoni helyzetet, de örül, hogy itt vagyok.

Fontos számomra a sport is, főiskolás évek alatt is fociztam és kosárlabdáztam, kiváló kikapcsolódás, fejleszti a testet és a szellemet is, közösségteremtő ereje van, Istennek hála kosárlabda és focicsapatom is lett, amivel a városi kispályás labdarúgó bajnokságban is szerepelünk. Nem panaszkodom, Isten ide vezényelt, lehet nem ez a végső állomásom, de úgy gondolom, hogy bárhová is vigyen az élet, az a fontos, hogy helyt tudjunk állni és szeressük Istent és embertársainkat.

Talán még hazatérek egyszer, de úgy gondolom, Isten vezet minket életünk során, és a legnehezebb döntések meghozatalakor is mellettünk áll és segít.

A koronavírus járvány ideje alatt, addig nem látott globális megszorítások, korlátozások voltak jelen a világban. A Kárpátalján fennálló nehéz gazdasági, infrastrukturális helyzetre kihatással volt már ez is, majd nemsokára kitört az orosz-ukrán háború. Ezen történések hatására a biztonság és a pozitív jövőkép megrendült hazámban és nekem is ezzel a kérdéssel kellett szembenéznem, hogy menni vagy maradni?! Imádkoztam, latolgattam és meghoztam azt a – talán még mindig – fájó döntést: menni. Menni, de nem végleg, hanem hinni, bízni, remélni!

Menni vagy maradni? Ez itt a kérdés! Bárhogyan is döntünk, jó döntést hozunk. Soha ne felejtsük el honnan jöttünk és kik vagyunk, kit képviselünk. Van egy számomra nagyon fontos esemény, egy ifjúsági találkozó, aminek az a neve, hogy MEGMARADNI. Tehát akár szülőföldünkön, akár onnan távol, bárhol is vagyunk a világban, egyedül az a fontos, hogy maradjunk meg. Maradjunk meg magyarnak, görögkatolikusnak, igaz, hithű keresztény, jószándékú embernek!

Wass Albert: Üzenet haza(részlet)

Üzenem az otthoni hegyeknek:
a csillagok járása változó.
És törvényei vannak a szeleknek,
esőnek, hónak, fellegeknek
és nincsen ború, örökkévaló.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem a földnek: csak teremjen,
ha sáska rágja is le a vetést.
Ha vakond túrja is a gyökeret.
A világ fölött őrködik a Rend
s nem vész magja
a nemes gabonának,
de híre sem lesz
egykor a csalánnak;
az idő lemarja a gyomokat.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem az erdőnek: ne féljen,
ha csattog is a baltások hada.
Mert erősebb a baltánál a fa
s a vérző csonkból
virradó tavaszra
új erdő sarjad győzedelmesen.
S még mindig lesznek fák,
mikor a rozsda
a gyilkos vasat rég felfalta már
s a sújtó kéz is szent jóvátétellel
hasznos anyaggá vált
a föld alatt...
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
ha egyenlővé teszik is a földdel,
nemzedékek őrváltásain
jönnek majd újra boldog építők
és kiássák a fundamentumot
s az erkölcs ősi, hófehér kövére
emelnek falat, tetőt, templomot.

Jön ezer új Kőmíves Kelemen,
ki nem hamuval és
nem embervérrel
köti meg a békesség falát,
de szenteltvízzel és
búzakenyérrel
és épít régi kőből új hazát.
Üzenem a háznak,
mely fölnevelt:
a fundamentom Istentől való
és Istentől való az akarat,
mely újra építi a falakat.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

És üzenem a volt
barátaimnak,
kik megtagadják
ma a nevemet:
ha fordul egyet újra a kerék,
én akkor is a barátjok leszek
és nem lesz bosszú,
gyűlölet, harag.
Kezet nyújtunk egymásnak
és megyünk
és leszünk Egy Cél
és Egy Akarat:
a víz szalad, de a kő marad,
a kő marad.

FALUJÁRÓ

MAROSI Anita:

A NAGYBÉGÁNYI GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

A Nagybégányi Görögkatolikus Egyházközség története több száz évre vezethető vissza. Első említése 1792-ből való, amikor még Makkosjánosi filiája volt. A későbbiekben is Makkosjánosihoz, majd Beregdédához tartozott a közösség.

A nagybégányiak 1904-ben iskolakápolnát építettek, melyet hétköznap görögkatolikus elemi iskolaként, vasárnaponként és ünnepnapokon pedig templomként használtak. Az idősebb hívek tanúsága szerint 1968-tól egy nagyobb átalakítás után kezdték el kizárólag templomi célokra igénybe venni az épületet. Teljes átépítése és felújítása 2013-ban történt meg, s karácsony első napján szentelték újjá. Az iskolakápolnát és a templomot is Csodatevő Szent Miklós műrai püspök tiszteletére szentelték fel.

1949–1989 között a templomot nem zárták be, de pravoszlávként tartották nyilván.

A templom mellett harangláb is állt, amelyet 2009-ben építettek újjá és helyeztek vissza az eredeti helyére. 1970-ben ugyanis – a hívek elmondása szerint – az ateista pártvezetés nyomására az utcafronton álló eredetit lebontatták és az újat a templom mögé építették fel.

Parókia eredetileg nem tartozott a templomhoz, hiszen nem volt helyben lakó papja a közösségnek. Ugyanakkor kántortanító szolgálta a híveket, akinek 1876-ban házat építettek a templom mellett. A kommunizmus ideje alatt elvették a házat, és csak 2006-ban sikerült azt visszavásárolnia az egyházközségnek. Ekkor alakították át parókiává, s ugyanekkor lett önálló az egyházközség is. Két filiája is lett: Kisbégány és Gut.

2006–2018 között Marosi István görögkatolikus áldozópap szolgálta a közel 700 fős közösséget. Ezek alatt az évek alatt épült fel az új harangláb, illetve bővítették ki a templomot, valamint ekkor szerveződött meg az egyházközség önálló élete.

2018-tól 2022-ig volt egy átmeneti időszak, amikor nem volt helyben lakó pap, de az egyházközség akkoriban is megőrizte önállóságát.

2022 augusztusában újabb változás következett,

Pősze Gergő papszentelése, Tiszacsoma 2022. augusztus 6.

amikor Luscsák Nílus, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye apostoli adminisztrátora Pősze Gergely újszentelt áldozópapot nevezte ki az egyházközség élére.

Vele beszélgettem.

– Milyen első benyomásaid voltak Nagybégányban?

– A szemináriumi évek alatt a prefektusunk sokszor felhívta a figyelmünket arra, hogy az első helyet, amelyet ránk bíz a püspök atya – nagyon kell szeretnünk. Számomra nem volt idegen hely Nagybégány, kispapként sokszor megfordultam az egyházközségben, így már sokan ismertek. Szeretettel fogadtak engem és a feleségemet.

– Milyen tervekkel érkeztél a közösségbe?

– Mint minden fiatal áldozópap, jómagam is nagy ambícióval érkeztem meg az első parókiámra. Sok-sok tervem volt. Persze Rómát sem egy év alatt építettek fel, én is folyamatosan próbálom úgy megvalósítani a terveinket, programjainkat, hogy azok az egyházközség javára váljanak.

– Nem egyedül költöztél Nagybégányba. Mesélj a feleségedről!

– Az egyik közösségi hálón keresztül ismerkedtünk meg a feleségemmel, valószínűleg ez sok mindenkinek meglepetés is volt. Nagyon sokan csodálkoztak azon, hogy ilyen létezik, de az Istennek a gondviselése hatalmas. Nagycsongován született, ahonnan Margitics János püspök származik. Végzettségét tekintve alsó tagozatos tanítónő. 2022 nyarán házasodtunk össze.

Pősze Gergő áldozópap, felesége Viktória és kisfiúk Krisztián

– Nehéz időszakban lettél áldozópap. 2022 augusztusában már fél éve tartott az ukrajnai háború, ráadásul a kétéves covid járvány is megviselte a híveket. Hogyan hatott mindez az egyházközségre?

– A covid és a háború az embereket nagyon összezavarta. A járvány elmúlta után sok egyházközségben feléledt a remény, hogy a templomaink ismét tele lesznek, de a háború keresztbe húzta a számításokat. Vannak olyan családok – főként a fiatalabbak –, akik már 2014-ben, a kelet-ukrajnai problémák, és az első sorozások kezdetén külföldre távoztak. Ám akkoriban még leginkább csak a

Bibiliai napok 2023

családfő utazott ki külföldre, és a feleség a gyerekekkel itthon maradt. A 2022. február 24-én kitört ukrán–orosz háború azonban tovább rontott a helyzeten. Családok költöztek el, illetve, ha maradt is a feleség a gyerekkel, hétvégenként elutaznak meglátogatni az édesapát. Ilyenkor az ő helyük is üres a templomban.

– Hogyan kezdtél hozzá az egyházközségi munkádhoz?

– Először is a parókiát tettük lakhatóvá, hiszen négy évig nem lakott benne senki. Elvégeztük a szükséges felújításokat és beköltöztünk. Aztán megpróbáltam az egyházközség apraját-nagyját megismerni és összefogni. Kézműves foglalkozást szerveztünk a gyerekek számára, rendszeresen imádkozzuk az édesanyák imáját. A húsvét előtti nagyböjti időszakban készítettem egy Keresztút című kis füzetet, amelyet az Előszenteltek liturgiája előtt imádkoztunk a hívekkel. Nagyon tetszett nekik az imafüzet. A fiataloknak nemrég Bilkén szerveztünk lelkigyakorlatot, ami nagy lelki feltöltődést jelentett számukra. Nyáron Bibliai napokat tartottunk a gyerekeknek, közel 80 résztvevővel.

– Új, hagyományteremtés céljából bevezetett program volt-e?

– Kitaláltuk, hogy az ifjúsági programok és a fiatalság számára egy jótékonysági vásárt szervezünk a templombúcsúnkon, Szent Miklós napján. A híveknek is tetszett az ötlet, sokan hozzájárultak mézeskaláccsal a vásárhoz. Az első évben még nem volt elég a mézeskalács, ám idén sokkal többet sütöttek a hívek, s mindet meg is vásárolták a búcsúra érkezők.

– Másfél év elteltével, hogy érzitek magatokat Nagybégányban?

– Jól vagyunk. Úgy érezzük, hogy az egyházközségben élő hívek elfogadtak bennünket.

– Kisbégány és Gut közösségét is te látod el. Mi történt ott az elmúlt időben?

– Kisbégányban nem nagy a közösség, de megpróbálnak minden dolgot önállóan megoldani. Az fiatalokat át szoktam hozni Nagybégányba az ifjúsági programokra. Nem is olyan régen családi napot szerveztünk, és arra is sokan átjöttek Kisbégányból. Gutra havonta egyszer járok ki Szent Liturgiát végezni.

– Milyen terveitek vannak a jövőre nézve?

– Tovább szeretnénk folytatni a megkezdett programokat. Nem szeretek nagyon előre tervezni. Mindent a maga idejében!

– Köszönöm szépen a beszélgetést, Isten áldja meg a szolgálatodat és a közösségeidet!

TÓTHNÉ ESPÁN Margaréta:

A SZENTELT GYERTYÁHOZ KÖTŐDŐ GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZI- ÉS NÉPSZOKÁSOK KÁRPÁTALJA NAGYSZŐLŐSI ÉS BEREGSZÁSZI JÁRÁSÁNAK MAGYAR FALVAIBAN

Február 2-a a katolikus egyházban Jézus templomban való bemutatásának ünnepe, amikor arról emlékezünk meg, hogy az ószövetségi törvénynek megfelelően a kisdedet 40 napos korában bemutatják a jeruzsálemi templomban, felajánlva érte az elsőszülöttek váltság-áldozatát.

A templomban az agg próféta, Simeon fogadta a kisdedet és szüleit. Simeon a Szentlélek kinyilatkoztatása szerint nem hal meg addig, míg nem találkozik a Megváltóval. Innen az ünnep görög elnevezése (Hyppante), melynek jelentése: Találkozás. Magyar elnevezése Gyertyaszentelő Boldogasszony, mivel ezen a napon áldják meg a gyertyákat. Lítiás ünnep, vagyis miroválás és antidór-osztás is kapcsolódik hozzá. Nyugaton az ünnep neve Presentatio (Bemutatás) vagy Purificatio (Tisztulás).

Gyertyaszentelő ünnepének egyik központi eleme a fény, hiszen Simeon a találkozás alkalmával úgy köszönti a gyermeket, mint akit az Atya rendelt „világosságul a pogányok megvilágosítására". Az ősegyház Krisztus testét viaszhoz, lelkét kanóchoz, istenségét lánghoz hasonlította. Népi időjóslás is kötődik hozzá, mely szerint, ha a medve Gyertyaszentelő napján barlangjából kilépvén meglátja a saját árnyékát, akkor, még kitart a tél, ha viszont nem, akkor hamarosan beköszönt a tavasz. Az ünnep így a kikelettel, a megújhodással is kapcsolatba kerül. A megszentelt gyertyákhoz kötődő népszokások az anyaméhtől egészen a sírig jelen vannak a hívők életében, különösképpen a várandós és gyermekágyas asszony, illetve az újszülött számára az őket fenyegető veszélyek elhárítására. Ezek közül is leggyakrabban a torokgyík elleni védekezésre használták az ünnep másnapján történő balázsolás alkalmával. Az újszülött feje fölött szintén ott világít a szentelt gyertya egészen addig, amíg meg nem keresztelik. A gyertyaszentelés helyszíne hagyományosan a templom. Mindenki annyi gyertyát visz magával megszenteltetni otthonról, amennyit szükségesnek lát. Az elektromos lámpák megjelenése előtt többen a templom számára is ajánlottak fel belőlük, hiszen a mennyezetről lógó világító alkalmatosságokba még gyertya került, nem villanykörte. A nagyszőlősi járási Batáron vihar idején meggyújtottak egy szál szentelt gyertyát, hogy megóvják otthonukat a villámcsapástól. Mezőgecsében (Beregszászi járás) a szentelt barka egy darabját gyújtották meg hasonló céllal, de a gyertya itt is égett. Salánkon (Nagyszőlősi járás) a kályhában égetik a szentelt gyertyát, mert úgy tartják: hét szentelt gyertya kéményből kiszálló füstje képes eloszlatni a viharfelhőket.

Tiszacsomán (Beregszászi járás) a rossz álom miatt megrémült gyermek fölött gyújtottak gyertyát. Hasonló céllal alkalmazták Nevetlenfaluban (Nagyszőlősi járás) is. Ha egy gyermek rosszat álmodott, különösebb ok nélkül keservesen sírt vagy egyszerűen megijedt valamitől (pl. egy állattól), előbb szentelt vízzel kereszt jelet kentek a kezére és a homlokára, majd a feje fölött meggyújtották a gyertyát. Ugyanitt, illetve Batáron és Komjáton (Nagyszőlősi járás) az orbánc (fertőző bőrgyulladás) egyetlen hatásos ellenszereként ismerték, de a kelések és kutyaharapások gyógyítására is alkalmazták a gyertya füstjét.

Egresen (Nagyszőlősi járás) Húsvét ünnepének is szerves részét képezi a gyertya. A nagycsütörtök éjjeli szertartásra a helyiek égő gyertyát visznek magukkal, melynek lángja a szertartás idején is ég, s hazavinni is úgy kell, hogy el ne aludjon. Az ugyanis valamilyen baj, szerencsétlenség előjele. Ha sikerült égve hazavinni, a gyertya égéstermékével keresztet rajzoltak a bejárati ajtó fölé a betegségek és a gonosz távoltartása céljával. Ugyanitt a vízbefúlt keresésére is alkalmazták: egy úszásra alkalmas fadarabra hétszer szentelt gyertyát helyeztek, hogy megmutassa a test helyét. Ha a családban nagybeteg volt valaki, ágya mellett folyamatosan égett egy szál szentelt gyertya.

VILÁG - EGYHÁZ HÍREI

SZINÓDUSI ZÁRÓDOKUMENTUM: AZ EGYHÁZ, AMELY MINDENKIT MEGHALLGAT, KÖZEL ÁLL A VILÁG SEBEIHEZ

Megjelent a szinodalitásról szóló, a 16. püspöki szinódus első ülésszakát lezáró összefoglaló jelentés október 28-án. Előretekintve a 2024-es második ülésszakra, a szöveg olyan témákról nyújt elmélkedéseket és javaslatokat, mint a nők és a világiak szerepe, a püspöki szolgálat, a papság és a diakónia, a szegények és a menekültek helyzete, a digitális misszió, az ökumenizmus és a visszaélések.

Nők és világiak, diakónia, szolgálat és tanítóhivatal, béke és klíma, szegények és menekültek, ökumenizmus és identitás, új nyelvezet és megújult struktúrák, régi és új missziók (beleértve a „digitális" missziót is), mindenki meghallgatása és minden mélyebb vizsgálat, még a legellentmondásosabb kérdésekben is. A szinódus 16. közgyűlése által jóváhagyott és október 28-án közzétett összefoglaló jelentésben a világ és az Egyház megújult szemlélete és igényei szerepelnek.

Négy hét munka után, amely október 4-én kezdődött a VI. Pál teremben, a közgyűlés befejezte első ülésszakát a Vatikánban.

A negyvenkét oldalas dokumentum a közgyűlés munkájának eredménye, amelyre „a világban a régi és új háborúk tombolása alatt került sor, amelyek drámai következményekkel járnak, és számtalan áldozatra vannak hatással". A jelentés így folytatódik: „Körünkben a szegények, a menekülni kényszerülők, az erőszak és az éghajlatváltozás pusztító következményeitől szenvedők kiáltása visszhangzott. Kiáltásukat nemcsak a médián keresztül hallottuk, hanem sok olyan jelenlévő hangján keresztül is, akik személyesen érintettek ezekben a tragikus eseményekben, akár családjuk, akár népük révén" (Előszó).

Az egyetemes Egyház erre és sok más kihívásra próbált meg választ adni a munkacsoportokban és a felszólalásokban. Minden az összefoglaló jelentésben összegződött, amely először és három részre tagolódik, és meghatározza a 2024-es második ülésszakon elvégzendő munka irányvonalát.

Mindenkit meghallgatni, kezdve a bántalmazások áldozataival

Az Isten népéhez írt levélhez hasonlóan a szinódusi közgyűlés megerősíti „a nyitottságot arra, hogy mindenkit meghallgassunk és elkísérjünk, beleértve azokat is, akik visszaéléseket és sérelmeket szenvedtek el az Egyházban", illetve „az ilyen visszaéléseket elősegítő strukturális feltételek kezelése a figyelmünk középpontjában áll, és a bűnbánat konkrét gesztusait követeli meg".

A szinodális Egyház arculata

A szinodalitás az első lépés. Ez egy olyan kifejezés, amelyről a szinódus résztvevői maguk is elismerik, hogy „az Isten népe sok tagja számára ismeretlen kifejezés, amely egyesek számára zavart és aggodalmat okoz" (1f), beleértve a hagyománytól való eltéréstől, az Egyház hierarchikus jellegének lealacsonyításától (1g), a hatalom elvesztésétől vagy éppen ellenkezőleg, a mozdulatlanságtól és a változáshoz szükséges bátorság hiányától való félelmet. Viszont a „szinodális" és a „szinodalitás" olyan kifejezések, amelyek „az egyházi lét olyan módjáról beszélnek, amely integrálja a közösséget, a missziót és a részvételt". Tehát az Egyház megélésének egy olyan módját jelölik, amely értékeli a különbségeket és elősegíti mindenki aktív részvételét. Ez a diakónusokkal, papokkal és püspökökkel kezdődik: „Egy szinodális Egyház nem nélkülözheti a hangjukat" (1n), olvashatjuk. „Meg kell értenünk azokat az okokat, amelyek miatt egyesek közülük ellenállnak a szinodalitásnak."

Misszió

A dokumentum a továbbiakban kifejti, hogy a szinodalitás kéz a kézben jár a misszióval. Ezért szükséges, hogy „a keresztény közösségek szolidaritást vállaljanak más vallású, meggyőződésű és kultúrájú emberekkel, elkerülve ezzel egyrészt az önreferencialitás

és az önfenntartás, másrészt az identitásvesztés kockázatát" (2e). Ebben az új „pasztorális stílusban" sokak számára fontosnak tűnik, hogy „a liturgikus nyelvezetet tegyük a hívek számára hozzáférhetőbbé, és építsük be a kultúrák sokféleségébe" (3 l).

Középpontban a szegények

A jelentés bőséges teret szentel a szegényeknek, akik „szeretetet" kérnek az Egyháztól, amelyet „tiszteletként, elfogadásként és elismerésként" (4a) értelmezünk. Mivel „az Egyház számára a szegények és a társadalom peremére szorultak támogatása elsősorban teológiai kategória, mielőtt kulturális, szociológiai, politikai vagy filozófiai kategória lenne" (4b), a dokumentum megerősíti, hogy nemcsak az anyagilag nélkülözők számítanak szegénynek, hanem a migránsok, az őslakosok, az erőszak és a bántalmazás áldozatai (különösen a nők), a rasszizmus és az emberkereskedelem áldozatai, a szenvedélybetegek, a kisebbségek, az elhagyott idősek és a kizsákmányolt munkavállalók is (4c). A dokumentum szerint „a legkiszolgáltatottabbak közé a meg nem született gyermekek és édesanyáik tartoznak, akiknek érdekében folyamatos érdekérvényesítésre van szükség". „A közgyűlés meghallja az »új szegények kiáltását«, amelyet a több kontinens számos országát sújtó háborúk és a terrorizmus vált ki, és a közgyűlés elítéli az ilyen viszályokat okozó korrupt politikai és gazdasági rendszereket."

A hívek elkötelezettsége a politika területén és a közjó érdekében

Ebben az értelemben az Egyháznak el kell köteleznie magát mind az egyének, kormányok és vállalatok által elkövetett „igazságtalanságok nyilvános elítélése" mellett, mind pedig a politikában, egyesületekben, szakszervezetekben, népi mozgalmakban való aktív részvétel mellett (4f és 4g). Ugyanakkor nem szabad elhanyagolni az Egyház konszolidált fellépését az oktatás, az egészségügy és a szociális segítségnyújtás területén, „bárki diszkriminációja és kirekesztése nélkül" (4k).

Migránsok

A migránsokra és menekültekre is hangsúlyt fektetnek, „akik közül sokan viselik az elszakítottság, a háború és az erőszak sebeit". Ők „gyakran a megújulás és a gazdagodás forrásává válnak az őket befogadó közösségek számára, és lehetőséget nyújtanak arra, hogy közvetlen kapcsolatokat alakítsanak ki a földrajzilag távoli egyházakkal" (5d). A velük szembeni egyre ellenségesebb hozzáállás ellenében a közgyűlés úgy fogalmaz: „Arra vagyunk hivatva, hogy befogadjuk őket, hogy elkísérjük őket egy új élet építésében, és hogy valódi interkulturális közösséget építsünk a népek között." Ebben az értelemben alapvető „a migránsok liturgikus hagyományainak és vallási gyakorlatának tiszteletben tartása", valamint saját nyelvük tiszteletben tartása. Például egy olyan szó, mint a „misszió", olyan kontextusokban, ahol „az evangélium hirdetése gyarmatosítással, sőt népirtással társult", „fájdalmas történelmi emlékekkel" terhelt, és „akadályozza a mai közösséget" (5e). „Az evangelizálás ezekben a kontextusokban megköveteli az elkövetett hibák elismerését, az ezekkel kapcsolatos új érzékenység elsajátítását" – áll a dokumentumban.

A rasszizmus és az idegengyűlölet elleni küzdelem

Azonos mértékű elkötelezettséget és gondoskodást követel az Egyháztól, hogy „határozottan részt vegyen az oktatásban, a párbeszéd és a találkozás kultúrájában, a rasszizmus és az idegengyűlölet elleni küzdelemben, különösen a lelkipásztori képzésen keresztül" (5p). Sürgős továbbá „az Egyházon belüli, a faji igazságtalanságot létrehozó vagy fenntartó rendszerek" (5q) azonosítása.

(Folytatása a következő számban)

Fordította: a temesvári püspökség sajtóirodája (közzétette: Romkat.ro)

Forrás: Salvatore Cernuzio/Vatican News

Fotó: Vatican News

Magyar Kurír

EGRESSY Natália:
KÁRPÁTALJAI ÉDESANYÁK MÁRIAPÓCSI ZARÁNDOKLATA

November 18-án Kárpátaljai édesanyák töltötték be a Máriapócsi zarándok központot. Több mint kétszáz édesanya érkezett a kegytemplomba, ahol Paraklisszal kezdődött meg az édesanyák búcsúja.

Szocska A. Ábel nyíregyházi megyéspüspök atya fogadta a zarándokokat és üdvözletében összefoglalta, hogy mekkora szerepe van egy édesanyának a család életében, és, hogy férfiként (apaként) el sem tudjuk képzelni azt a szeretetet, aggodalmat, amit egy anya képes a gyermeke iránt érezni. A Szűz anya is ilyen gondoskodással tekint le reánk. Végig kísérte Jézus életét is. Ott volt vele a születésétől kezdve, ott volt vele, amikor már pár naposan menekülnie kellett Egyiptomba, amikor elveszíti 12 évesen a templomba, ott állt a kereszt alatt, látta szenvedni és meghalni és aztán a föltámadni. Az ő anyaságában is ott volt a szeretet és az aggodalom fia iránt, de mégis a hite volt az, ami vezette egész életében.

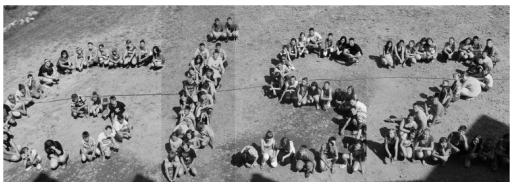
A szertartások alatt is folyamatos gyónásra volt lehetőség. Kígyózó sorok álltak a gyóntató papokhoz. A búcsú a találkozás lehetősége is volt, mivel sok édesanya itt találkozott családtagjaival, illetve férjével és fiú gyermekével. Finom ebéd várta a résztvevőket, ahol megoszthatták egymással gondolataikat egy meleg tea és kávé mellett. Közben voltak, akik a Szűz anya kegyképe előtt elimádkozták az „édesanyák imádsá- gát" és a rózsafüzért. Az imádságos nap Szent Liturgiával zárult, Pősze Roland atya lélekemelő gondolataival, illetve szentségekben megerősödve térhettek haza.

MAROSI Anita:
GÖRÖGKATOLIKUS HITTANVERSENYT TARTOTTAK VERBŐCÖN

A Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet (GISZ) hittanversenyt szervezett október 28-án Verbőcön. A Beregszászi Magyar Görögkatolikus Esperesi Kerület több évtizedes hagyománya a hittanverseny, mely az elmúlt években a Covid-járvány és az ukrajnai háború okozta gondok miatt többször is elmaradt. Idén azonban sikerült megvalósítani a programot, melynek lebonyolítását a GISZ vállalta magára Pősze Roland mátyfalvai és verbőci áldozópap vezetésével és a Verbőci Görögkatolikus Egyházközség segítségével. A megmérettetésen több mint 20 egyházközség 111 hittanosa vett részt. Először képviseltette magát Tiszakeresztúr, Beregszász és Kisgejőc. A három korosztályra – kiscsoport (5–7. osztályosok), középső csoport (8–9. osztályosok), nagycsoport (10–11. osztályosok) – osztott gyerekek előbb írásbeli feladatokat oldottak meg, majd szóbeli feladványokban ügyeskedtek. A feladatsort Figeczki Gábor, a Miskolci Egyházmegye áldozópapja állította össze. Idén a vértanúság és a hitvallás témából kellett felkészülniük a gyerekeknek. Olyan személyek kerültek előtérbe, mint Boldog Orosz Péter görögkatolikus pap, Romzsa Tódor munkácsi püspök, Keresztelő Szent János, Szent István, Dániel próféta, Eleázár. Emellett olyan történeteket kellett jól ismerniük a hittanosoknak, mint a három ifjú a tüzes kemencében, a szebasztei 40 vértanú és a hét makkabeus testvér halála. A verseny mellett Molnár Melinda vezetésével kézműves foglalkozáson is részt vehettek a jelenlévők. Eközben megszületett a verseny eredménye: A kiscsoportos kategóriában első helyet a batári hittanosok értek el, másodikok lettek a tiszaújlakiak, míg a dobogó harmadik fokára a palágykomoróciak kerültek. A középső csoportban Jánosi csapata lett az első, Gálocs a második és Nagybégány a harmadik. A legnagyobbaknál Csepe végzett az első helyen, Tiszacsoma a második, míg Tiszaújlak a harmadik lett. Az első helyezettek egy olyan vándorikont vihettek haza, melyen a két boldoggá avatott kárpátaljai vértanú, Romzsa Tódor és Orosz Péter látható. A Szent Panteleimon Karitásznak köszönhetően a verseny valamennyi résztvevője értékes ajándékokban részesült.

forrás: Kárpátalja.ma

- OLDAL

KÉSZ Brigitta:

IFJÚSÁGI LELKIGYAKORLAT VIHAROS HEGYEI KÖZT

Karácsonyhoz közeledve lehetőség nyílt a kárpátaljai görögkatolikus fiatalok számára egy élménydús hétvége keretein belül testi és lelki feltöltődésre a Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet(GISZ) által megrendezett karácsonyváró lelkigyakorlaton. Melynek a Keleti-Kárpátok lábánál húzódó Viska(Viharos) településen lévő Vadvölgy panzió adott otthont. A hangulatot fokozta a hófödte vadregényes táj látványa, a hegyekkel körbefont, erdőkkel és patakcsobogással ékesített érintetlen környezet.

A lelkigyakorlat november 24-26. között valósult meg, melyre közös busszal érkeztek a 16 éven felüli fiatalok számos településről. Összesen 42 résztvevő felelt a meghitt és vidám hangulatért. A program lelkivezetője Pősze Roland atya volt, mátyfalvai áldozópap, aki előadásokkal egybekötött elmélkedésekkel, imaórákkal, paraklisszal, kötetlen beszélgetésekkel, gyónási lehetőséggel biztosította a résztvevők lelki feltöltődését.

„Mit kezdjek Jézussal?"- hangzott el a kérdés a program kezdetén, amelyet Christus vivit - Ferenc pápa Krisztus él kezdetű apostoli buzdítása ihletett. „ Befogadjam, kerüljem vagy elutasítsam Krisztust?"- minden lépésünkben figyeljünk Jézus Krisztusra, buzdította az ifjakat a lelkivezető, bátorítva, hogy ne szégyelljük Őt megvallani, figyeljünk az útmutatásaira és legyünk azok az emberek a környezetünkben és minden utunk során, akik élő példái az Ő parancsainak. Az elmélkedés egyik intelme az ima fontossága, akár a döntéshelyzeteinket érintve, mely szerint egy őszinte fohász lehet a legnagyobb segítségünk. Az elvilágiasodott környezet is szót érdemelt, akár a mesterséges intelligencia, napjainkban dúló háborúk, mindennapi dolgaink, melyek átértékelődni látszanak, s könnyen átbillentheti az értékrendeket az életünkben, ezért nem mindegy, hogy a hozzánk közel lévő emberek, közösségek, barátok hogyan hatnak az életünkre. Keressük azt, ami- és aki épít, nem érdemes haraggal és gőggel tölteni törékeny életünket. Törekedjünk a környezetünkben a békességre akkor is, ha mellénk rendel az Isten olyan embereket, akik kihívást jelentenek a számunkra, forduljunk türelemmel és szeretettel feléjük, de ne feledkezzünk meg önmagunkról sem. „ Olykor hagynunk kell időt, hogy a lelkünk utolérjen minket"- hangzott a gondolat Roland atyától. Rohanó mindennapjainkban tudatosan időt kell szakítani a mentális egészségünkre, az imára, az Úristenre. A lelki feltöltődés mellett lehetőség nyílt különböző játékokra, fürdőzésre, szaunázásra, egymás megismerésére s még hógolyózásra is, amelyek során új barátságok köttettek és a régiek megerősödtek. A nevetés, kántálás, az éjszakába nyúló mély beszélgetések Szent Liturgiával értek véget.

A vadvölgy szakadó hóeséssel búcsúzott a résztvevőktől, akik lelki megtisztulással, élményekkel, barátságokkal gazdagabban tértek haza. A GISZ programját a Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta.

MAROSI Anita:

MEGJELENT A BENDÁSZ-HAGYATÉKSOROZAT 4. KÖTETE

Bendász István (1903–1991) görögkatolikus kanonok, egyháztörténész egész életében gyűjtötte a Munkácsi Egyházmegyére vonatkozó adatokat, számos tanulmányt írt az egyházmegye történetéről. Mintegy 10000 kötetes könyvtárat alakított ki otthonában, emellett jelentős irat-, újság- és

fényképgyűjteménnyel rendelkezett.

Munkásságát fia, Bendász Dániel folytatta tovább, aki ezt a jelentős családi örökséget 2019-ben átadta a Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár számára. Ezt tekintjük Bendász-hagyatéknak.

Az elmúlt három évben a Bendász-könyvtár a hagyaték több anyagát is feldolgozta, és Bendász-hagyatéksorozat formájában megjelentette. A most elkészült kiadvány a sorozat negyedik kötete, melyet november 16-án mutattak be a bereg-

szászi Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban.

„A MUNKÁCSI GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZMEGYE PAPJAINAK ÉLETRAJZI ADATAI a legrégibb időktől a szovjetek általi önkényes megszüntetésig, azaz 1949-ig." Bendász István ezzel a címmel készítette el a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye történelmi papi névtárát, melyet életművének is tekinthetünk, hiszen a több mint 7500 papi életrajzot tartalmazó adattáron 1943-tól egészen haláláig dolgozott, folyamatosan bővítve azt. Tevékenységét a szovjet egyházüldözés időszakában sem hagyta abba, a gyűjtést akkor titokban végezte, s az adattárat gondosan elrejtette a kommunista hatóságok elől. Halála után munkásságát fia, Bendász Dániel folytatta tovább.

Az évtizedek viszontagságait magukon viselő adatlapok közül sok megsárgult, töredezett és kopott, s nem egy el is veszett.

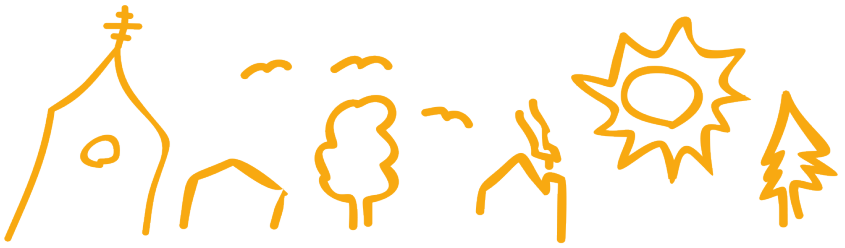
Bendász István az 1980-as évek folyamán szerette volna megjelentetni a gyűjteményét, a megvalósulásig azonban nem sikerült eljutnia. A Kár-

pátaljai Szövetség jóvoltából 2020-ban kezdett hozzá a Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár a papi adatlapok rendszerezéséhez, katalogizáláshoz és a papi biográfiák elkészítéséhez. A három évig tartó munka folyamán 7517 papi adatlapot és közel kétszáz oldal levelezést sikerült feldolgozni, majd könyv formájába rendezni. A kötetben a papi életrajzok mellett több mint 500 fotó is található, továbbá egy helységnévtár segíti az egyes települések beazonosítását.

Az így megjelentetett kötet annak a bizonyítéka, hogy a görögkatolikus egyháznak évszázadok óta meghatározó szerepe volt abban a régióban, mely a Kárpátok déli és nyugati lejtőivel, valamint a mai kárpátaljai területtel együtt a magyar államalapítástól számítva a Magyar Királysághoz tartozott, s ahol 1771-ben megalapították a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegyét, mely 13 vármegye görögkatolikusai felett gyakorolta joghatóságát.

Az itt élő papok életrajzát feldolgozó kötet jelentősége abban rejlik, hogy a benne található adatok számos kutatási terület – legyen az egyháztörténeti, társadalmi, genealógiai – alapját képezhetik.

GYEREKOLDAL

Kedves Gyerekek!

Elérkezett karácsony ünnepe, megszületik Jézus Krisztus, hogy megváltson bennünket a bűneinktől. Istennek ez az ajándéka a legnagyobb szeretet kifejeződése. Karácsonykor mi is megajándékozzuk egymást. Nemcsak dobozba csomagolható értékeket adhatunk egymásnak, hanem egy-egy kedves szóval, mosollyal, öleléssel is boldoggá tehetünk másokat. Néha áldozatot kell hoznunk, hogy együtt lehessünk szeretteinkkel és örömet szerezzünk nekik: van, aki több száz kilométer utazik egy-egy családtagjához, mások órákon át sütnek-főznek, hogy kedveskedjenek gyermekeiknek, megint mások lemondanak utazásokról és csábító programokról, mert a karácsonyt szeretteikkel akarják tölteni.
Erről szól Garay András Karácsonyi történet című írása is, mellyel áldott ünnepet kívánok nektek!

Anita néni

Mi, gyerekek, nagyon vártuk az első havat. Karácsonytájt érkeztek meg nyugat felől a szürke fellegek, s letették terhüket a hegyek koszorúja övezte völgyben, de nem olyan városias, hosszú szállingózás módján, hanem vastag bunda alá került a táj, a falu. Az iskolának akkor egyszeribe vége szakadt, a szünidő kezdetét nem a kalendárium betűi, hanem az első hó jelentette. Mi már december eleje óta a reggeli felkelés után azonnal az ablakhoz siettünk, hogy ledörzsölve a jégvirágokat, megláthassuk az első havat, szabadságunk kezdetét.
Idén sem kellett csalódnunk. Már november végén megjelentek a fellegek, András-napra már hósipka borította a Kömöge tetejét, s december közepén egy éjszaka két arasznyi hó hullott, beterített mindent, s mesevilágot varázsolt a környékre. Hurrá! - rohantunk vissza az ablaktól, s sarokba dobva az iskolatáskát, lázasan kezdtük szőni a szünidei terveket. Kertünk vége a hegyek lábáig nyúlott, s kukoricacsutkát cipőnkre kötve vígan siklottunk a havon. Csúszkálással, ródlizással telt az idő, s este, mikor a konyhában egybegyűlt a család, hallgattuk az öregek szavát, apám, Márton tréfálkozásait, a világ gondját, s körülfogott bennünket anyám szerető gondoskodása. Kezdetét vette a sütés-főzés, a készülődés.

Hamarosan itt a karácsony. S mikor apánk egy este azt mondta, hogy másnap levágjuk a disznót, tudtuk, már csak napok vannak hátra, s esténként leszakítva a leveles naptár lapjait, mi, gyerekek, lestük azt az egyre közelebb kerülő piros betűs számot. Már a szánkózás sem volt az igazi, s amíg a férfiak az udvarban tettek-vettek az állatok körül, mi néztük a konyhaasztal köré kuporodva az anyám keze alól kikerülő mézes figurákat, cukordíszeket, apró meglepetéseket.

Titkolózni nemigen lehetett, nem is volt rá szükség. Őszinte világ volt a miénk, tiszta szándékú, egyszerű szavú. Úgy mondták otthon: kará-

csonykor Jézust várjuk, hogy eljöjjön hozzánk, készülünk, hogy méltónak találjon minket. S az igazi ajándékok ezek az esték voltak, amikor a család összehajolva, gyerekek és szülők közös izgalmával, tréfálkozással az eljövendő nap örömében készülgetett. Egy este, hogy apám elfújta a lámpást, Dorka húgom odasúgta anyjának: Anya, ugye a Mennyországban is így telnek az esték? Anyám igenére már tudtuk, eljön ő hozzánk, mint

tavaly, tavalyelőtt, s amióta csak az eszemet tudom. Aznap szépet álmodtam, angyalok seperték a havat a behavazott utcán. Egy meglepetés azonban mindig volt. A fa. Ezt mindig apám hozta, de oly észrevétlen, hogy mi, gyerekek sehogy sem értettük, hogyan kerül oda az asztalra, csak lenyűgözve álltuk körül este a gyertyafényben alakot öltő karácsonyfát. A várt reggelen apám szokás szerint fogta a fejszéjét, felvette hótaposó csizmáját, s mikorra mi előkászálódtunk a meleg dunyhák alól, már csak imbolygó alakját láttuk a hegynek tartva a fehér hómezőben. A fát még az ősszel kinézte. Igaz, kicsit messze kellett mennie fel a hegyekbe, de ezt az utat minden évben megtette, talán neki is le kellett tenni a gondokat, kóborolni a csendes, behavazott tájon.

A hó érintetlen volt, nehezen haladt előre. Itt-ott állatnyomokat látott. A fagy megdermesztette a fákat, bokrokat, s tündérvirággá varázsolta az erdőt. A Kömöge alatt vitt az útja, aztán fel egy dombtetőre, majd végig a gerincen. Megismerte a helyet. Az ősszel itt kaszáltak egy réten, s már akkor látott egy kis fenyőfát. Arányos termete, dús ágai, tömött levelei, szürkészöld színe rögtön feltűnt neki, s képzeletében már látta is felöltöztetve a szoba sarkában. Ott is volt a fa egy kis beszögellésben, évszázados fenyők oltalmában. Két csapásra kivágta, majd kicsit megpihenve belakmározott tarisznyájából, amelyet anyám varrt neki, s elindult visszafelé. A megindult hóesés betemette a nyomokat, s bizony iparkodnia kellett, hogy sötétedésre visszaérjen. Baljós zúgással feltámadt a szél. Hóna alatt a fenyőfával ugyancsak különös látvány lehetett. De ismerte a tájat, hiszen itt gyerekeskedett, s a falut is alig hagyta el. S mikor arról beszélt az unszolásunkra, hogy volt egyszer Pesten is, teljes bizonyossággal gondoltuk, hogy apánk világlátott ember.

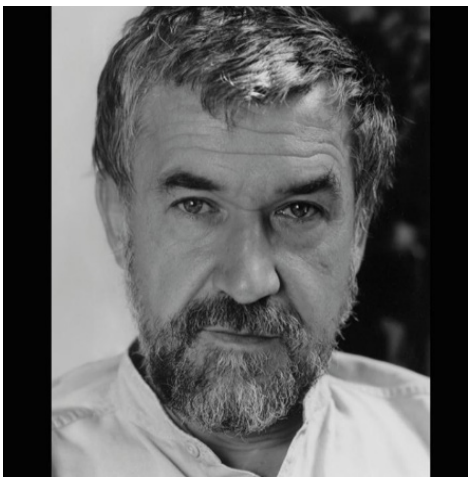
Leért a völgybe, s már erőst szürkült az idő, mikor elérte a falu első házait. A hegyek alatt, a forrásnál - hova együtt jártunk a nyáron a többi gyerekkel vízért -, kis ház állott. Egy öreg juhászé volt, kit, mivel nem csizmában járt, hanem bakancsban - mindenki Bakancsos Pista bácsinak szólított. Rossz érzés fogta el apámat a behavazott udvar, a setét ablakok láttán. Megnyitotta a kertajtót, letámasztotta a fát a tornácra és benyitott a házba. Pista bácsi az ágyban feküdt. Mi van magával? - kérdé apám, ahogy meggyújtotta a világot. Beteg vagyok, Márton - mondta az öreg. A kályha hideg volt. - Mindjárt befűtök. Zsófi majd holnap hoz meleg levest meg kóstolót. Kiment a fészerbe, fát keresett. De csak a hó alatt talált nyirkos, korhadt fadarabokat, így a feladat reménytelennek látszott. Aztán pillantása az ajtónál lévő fára esett. A tuskóra tette a kis fenyőt, s nagyot fohászkodva apróra hasította. Lassan pattogni kezdett a tűz, s fenyőillat töltötte be a kicsi házat. Pista bácsi megkönnyebbedett. Akkor holnap - mondta apám búcsúzóul. Már nagyon vártuk őt. Nehéz lépteit hallva izgalom vett rajtunk erőt. Végre mindannyian együtt vagyunk idehaza. Mikor pillantásunk fehér arcára esett, csak annyit gondoltunk, milyen hideg lehet, s újra átadtuk magunkat a várakozás bódító érzésének. Anyám néhány szót váltott apámmal, majd ünneplőbe öltözve ültünk le a konyhában, s kezdődött,

amit úgy vártunk. Apám ölbe vett bennünket, s szokásunk szerint mesélni kezdett egy idegen országról, egy házaspárról, a születendő kisgyermekről, emberekről, hatalmasokról és szegényekről. Beszélt a rokonokról, a barátokról, a nélkülözőkről, s percek alatt odavarázsolta elénk a falut, a múltat és jövőt, az egész világot. Aztán énekelni kezdtünk, s mikor a kis csengő megszólalt, nagy izgalommal nyitottuk ki a szobaajtót. Az asztalon egy tányérban ott voltak a mézes és cukrozott díszek, égtek a gyertyák a tartókban, de a fa, a fa nem volt sehol. Könnyes szemmel, kérdőn néztünk apánkra. A sarokban állt, anyával egymáshoz hajoltak, szemükben megcsillant a gyertyák fénye. Találkoztam az úton Vele, elkérte a fát, én meg odaadtam neki, hiszen nem illik egy kérést Tőle megtagadni. Szavai megnyugtatóan csengtek. Anyám, hogy a csend feszültségét feloldja, az ünnepi asztalhoz invitált bennünket.

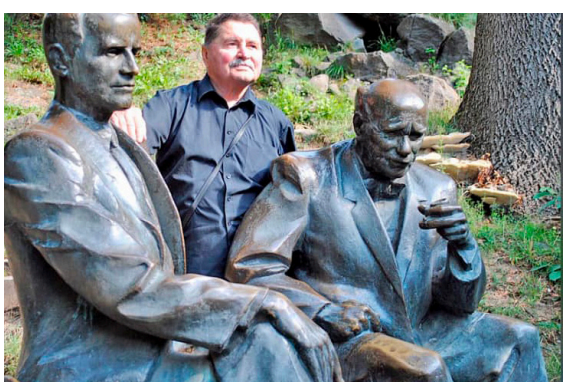
Boldog karácsonyt mindenkinek - mondta, és behozta a gőzölgő levest.

BALOGH József:
IN MEMORIAN PUSKÁS LÁSZLÓ GÖRÖGKATOLIKUS ÁLDOZÓPAP

2023. november 24-én hajnalban visszaadta lelkét a Teremtőnek Puskás László görögkatolikus pap. A festőművész, mozaik-alkotóművész, pedagógus, író 1941. február 22-én papi családban Ungváron született. Édesapja, idősebb Puskás László az Ungvári görögkatolikus székesegyház áldozópapja, püspöki tanácsos, akit a szovjet hatalom 25 év kényszermunkára ítélt, rézbányában raboskodott a GULÁG-on. 1959-től a Lembergi Iparművészeti Főiskola szövő-textil szakán végezte tanulmányait. Később a főiskola festészeti tanszékének adjunktusa lett. Budapestre 1974-ben költözött családjával, ahol 14 éven keresztül a Képzőművészeti Kiadó szerkesztője, majd művészeti vezetője volt. A művészet mellett papi hivatást érzett és elkezdte teológiai képzését. A Pázmány Péter Teológia Akadémián tanult. 1993-ban Kárpátalján szentelték görögkatolikus pappá. Ekkor már ismert festő volt Magyarországon és Ukrajnában. Felkérték a Communio című nemzetközi teológiai folyóirat ukrán szekciója főszerkesztőjének. Papi szolgálatát Ungváron látta el. A Romzsa Tódor Teológia Akadémián keleti egyházművészetet tanított. A Lembergi Képzőművészeti Akadémia szakrális művészeti tanszékének vendégtanára volt. Élete nagy kihívása volt, amikor felkérték a krakkói Isteni Irgalmasság tiszteletére emelt bazilika Magyar Kápolna mozaik képeinek elkészítésére. A magyar szentek és boldogok mozaik képei kerültek a falakra. Ezt a festőművész a feleségével, Nadiával készítette. Puskás László példaképe a meggyilkolt görögkatolikus püspök, boldoggá avatott Romzsa Tódor volt. Könyvben örökítette meg életét ukránul és magyar nyelven. Munkásságát díjakkal ismerték el. 1959-ben megkapta az UNESCO-ezüstérmét, majd a Derkovits-ösztöndíjat, az MM nívódíjat és a Prokop Péter díjat. 2021-ben a Hodinka Antal-díjat vette át. Lánya, Jankáné dr. Puskás Bernadett művészettörténész, a Nyíregyházi Egyetem professzora, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola előadója, Puskás László - a Szent vonzásában címmel képzőművészeti albumot készített a kiadvány 2022 novemberében jelent meg. László atya Budapesten hunyt el, 82 évet élt. Szívünkben őrizzük emlékét, Isten nyugosztalja!

IN MEMORIAN FÜLÖP LAJOS (1943-2023)

Fülöp Lajos történész, muzeológus, pedagógus, lapszerkesztő, író, a kárpátaljai ruszinság egyik vezetője 1943. december 11-én értelmiségi családban Radváncon született. Anyai ágon egy elszegényedett görögkatolikus kántor család sarja. Nagyapja magyarajkú ruszin, nagymamája magyar volt. Vallásos nevelésben részesült. Édesapja Kassán született és kántortanító volt. Szülei 1954-ben váltak el. 11 éves korától az édesanyja nevelte. Gyermekkorától érdekelte a történelem. Sokat olvasott, kutatta a múltunkat. Érettségi után az Ungvári Állami Egyetem történelem szakára felvételizett. Sikeresen elvégezte a tanulmányait. Friss diplomájával dr. Balahuri Eduárd professzor ajánlására került az ungvári várban székelő Helytörténeti Múzeumba. 24 évesen osztályvezetőnek nevezték ki. Öt teremben, az ókortól a jelenkorig rendezte be az állandó tárlatot. Mint történész, úgy muzeológusként is objektív maradt. Nem hódolt be a politikai nyomásnak. Használta magyar, szlovák, ószláv és latin nyelvismeretét. 2011-ig dolgozott a múzeumban. 1990-től a városi tanács képviselője. 20 éven át szakszervezeti elnök. Vallásos ember maradt. Kezdetben a római katolikus templomba járt. 1989 után, amikor a görögkatolikusok visszakapták templomaikat, újra gyakorolhatta hitét. A Ceholnya közösségben több éven át kurátor volt. 1990 karácsonyán szerkesztett egy görögkatolikus újságot. Ez megtetszett az akkori püspöknek. Kinevezte Vaszkó József atyát, aki a lap teológiai tartalmára figyelt. Blahovisztnyik (Örömhír) néven jelent meg és 2006-ig szerkesztette a lapot. Fülöp Lajos 1998-tól az ungvári papneveldében egyháztörténetet és ószláv nyelvet oktatott. Később az intézményben kutatómunkával foglalkozott. Sok anyagot gyűjtött össze a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegyéről és ezeket leltárba vette. Több mint 2000 dokumentum volt a birtokában. A történész hosszú évek óta vezető szerepet töltött be az Ungvári Ruszin Nemzetiségi Önkormányzatban. Harcolt a nemzeti nyelv, politikai és kulturális elismeréséért. „Szülővárosom Ungvár" címmel 2021-ben jelent meg ruszin és ukrán nyelven ismeretterjesztő könyve, amely gyermekkorától egy emberöltőn át mutatja be megyeszékhelyünket. Felidézi az ott megélt éveit. A legutóbbi könyvét Borisz Zsulkaniccsal írta: Kálvária-az ungvári nekropolisz címmel. A bemutatója 2022 december elején volt Ungváron. Fülöp Lajos 2023. szeptember 21-én, 79 éves korában hunyt el Ungváron és a Kálvária temetőben nyugszik. Szívünkben őrizzük emlékét, Isten nyugosztalja!

ELÉRHETŐSÉGEINK

Honlap: gknet.org
E-mail: karpatikon@gmail.com
Tel.: +380683536197
Arculat: Szabó Sándor
Nyomtatás: Szpektral Nyomda - Ungvár
Rovatvezetők: Marosi Anita, Dr. Szolánszky Ágoston, Iván Gábor
Szerkesztők: Pősze Roland, Szkoropádszky Péter
Pősze Gergely

A Kárpátikon megrendelhető a parókiákon, a karpatikon@gmail.com e-mail címen, ill. a +380683536197 telefonszámon.

A beküldött cikkek változtatásának jogát fenntartjuk!

A kiadványt a Bethlen Gábor Alap támogatta.

BETHLEN GÁBOR Alapkezelő Zrt.

Ez történt.... 2023. Ősz

Mézeskalács sütés Mátyfalva

Elsőáldozás Karácsfalva

Mezőgecsei édesanyák lelkinapja

Adventi koszorúkészítés Salánk

Dédaiak csapatépítő programon

Szent MiklósTiszapéterfalván

Szent Miklós Barkaszón

Adventi kézműveskedés Batáron

Szent Miklós Farkasfalván

Szent Miklós Tiszacsomán

Szent Miklós Tiszaújlakon

Egressy Miklós atya kitüntetése

Szociális központ - projektbemutató

Papi lelkigyakorlat Viharoson 2023

Óvodai szakmai nap Beregszász